Број 122. У Новом Саду у четвртак 5. јуна 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Селова влада пала.

Селова влада је поднела оставку. Краљ је већ позвао грофа Стевана Тису, да састави нову владу.

Зашто је Селова влада поднела оставку, то је и одвише познато. Њена се болест вуче месецима, вуче од оног дана, кад је опозиција устала да против воље већине на сваки начин спречи законски предлог о повишењу броја регрута.

Опструкција опозиције је донела Селова владу, опструкција га данас и односи.

Сел је мирно гледао опструкцију. Он се надао да ће се она уморити Надао се, да ће време донети какав излаз: те ће можда и Беч попустити. Томе се надао, а једно није хтео. Није хтео да промене пословник угарског сабора. По том пословнику, може опозиција, ако само хоће и годинама да одуговлачи расправу о сваком законском предлогу и да га на тај начин спречи. Може да говори у недоглед, може да изазива сваки дан читав низ поименична гласања; може да ставља гомилу предлога, стотину интерпелација, а уз то, да виком и лармом онемогући говоре посланика из већине итд. итд.

Опозиција је до сад употребила у свој опструкцији управо само први начин: пустила је да њени посланици говоре у недоглед. И тиме је постигла, да се регрутовање војника одлагало и одлагало И ево се већ ближи 1. октобар, кад би новаци требали да ступе у војску, а нема изгледа за то.

И не само то, него је опозиција учинила и друго, да би присилила владу, управо Беч на уступке. Она је опструкцијом спречила, те до сад нема буџета за ову годину, па је спречила и овлаштење, да влада сме трошити према лањском прорачуну. Тим је начином довела до ванзаконског стања. Довела до тог, да се не сме утеривати пореза нити је влада овлаштена да чини икакве издатке.

Опозиција се надала, да ће у Бечу попустити. Надала се, да ће дозволити заједничке знакове у војсци и друго, а нарочито, да код угарских регименти буде команда у војсци мађарска. За те је уступке хтела опозиција да пристане на већу порезу у крви и новцу, хтела да пристане на повишење броја регрута

Док је ово трајало, Сел је био непомичан. Један део владине странке тражио је од Села, да скрши опозицију најодлучнијим средствима, а то су тражили и у Бечу. Сел није хтео. Он је тврдио, да законитим путем не може променити пословник ако опозиција опструира. Јер кад не може протурити друге предлоге, неће моћи протурити ни промењени пословник. Ако се опозиција умори, добро. Ал он насиља неће...

Опозиција се није уморила. А Сел није пристао ни на то, да се распусти сабор јер је то уставно недозвољено, у времену кад нема буџета и кад је ванзаконско стање.

Међутим постајаше у једном делу владине странке све јаче незадовољство против Села. Нарочито у групи Тисе и Банфија. Они су тражили, да се донесе ма како нов пословник, који онемогућава опструкцију. Ако се при том употреби мало насиља, т. ј. ако се већина не држи при том свију законских прописа, не мари ништа. Јер опозиција чини највећу незаконитост тиме, што хоће опструкцијом да спречи и изигра вољу већине. — Ово као да је и мишљење у Бечу.

И кад Сел није хтео „енергично“ и није хтео нове изборе, пустише га да иде. А после њега долази „енергичан“ Тиса, који је спреман на сваку борбу.

Опозиција је већ ван себе. Она тврди: Ако дође Тиса неће му допустити ни да развије програм у сабору. Јер се у на пред зна, шта значи његов долазак. Хоће да измене саборски пословник онако, као што је то учињено у аустријском и немачком сабору. Хоће да скрши ту ствар преко колена, а да се не осврће на прописане форме. А ако му то не испадне за руком, онда хоће да распусти сабор и да изведе нове изборе — по Тисински.

Ако Тиса у истини дође, тешко ће му остати друго, но да распусти сабор. Јер против њега није само крајња левица. Против њега ће се борити свим силама и пучка странка и Апоњијева група у владиној странци, па чак и Сел и његови. Јер кад Сел сам није хтео да насилнички измене саборски пословник, не може у томе помагати ни другог министра. И према томе неће имати Тиса уз себе више од 150 посланика, а то је ни пуна трећина.

Према томе изгледа, да ће ускоро доћи у сабору и до бурних сцена, а после тога распуст сабора — ма да не би смео сабор бити распуштен — и онда, избори по начелу: Хоћеш нећеш, мораш! И онда ће при том избору бити без сумње много више мртвих но посланика.

Има их који мисле, да ће Беч попустити, ако и не у свему, али тек толико, да ће опозиција пристати. Попустиће Тиси, што не хтеде Селу, јер је Сел био одвише јак према Бечу Но то није вероватно, а напослетку видећемо. За сад су изгледи врло мутни.

Ми стојимо и посматрамо. Ми се у овом питању не слажемо ни са владом, ни са опозицијом. Стојимо на оном становишту, које је обележио др. Славко Милетић у седници вршачког муниципалног представништва, а које смо становиште и ми износили у „Застави“.

Иначе смо износили већ толико пута и то, да се ово питање не може ишчупати из целине. Оно се заплело и довело до кризе, јер је код нас све заплетено несретно. И јер је потребно, да се скрши са прошлошћу. Потребно је, да се измене све из темеља на основу правде и равноправности. Само са болесним шовинизмом не може се управљати државом.

Нов устав у Србији

Народна скупштина и сенат решили су једногласно, да се приступи изради новог устава, који ће потпуно одговарати тежњама и жељама српског народа. Тај ће устав бити донесен као нов устав, и ако ће му за основу служити устав од 1888. године.*) Тај нови устав садржаваће у себи скоро све одредбе устава од 1888. године са изузетком десетине параграфа

Измењени ће бити они §§. који се морају мењати због промене у династији, али ће ван тога бити и иначе промена.

Самостални радикали нарочито траже осим другог, да се уметну у устав три одредбе: да се војска заклиње на устав; да краљ не буде врховни командант војске и да се народној војсци поврати оружје, које јој је одузето 1883. године.

Устав од 1888. године за то се неће мењати и донети као измена устава, јер би се у том случају морало осврта народно представништво на одредбе његове, које говоре о промени устава, а то би дуго трајало. За то се одбацују сви устави, јер су октројисани и донаша се нов устав а са свим је свеједно, из којег се устава уносе некоје одредбе у тај нов устав

Још нам је свима живо у памети, како је натурен народу устав од 1901. године. Но и устав од 1888. године није донесен законито. Краљ Милан је у двору своме градио тај устав са једним одбором, који се састојао из разних странака. Али кад је сазвао велику народну скупштину, да она донесе устав, предложио јој је нацрт устава, који је у његовом двору израђен и тражио је од скупштине, да прими тај устав од корице до корице, или да га одбаци, а није допустио скупштини право, да и један једини §. тог устава измене. Разуме се, да је то неуставно И што је тада пропуштено, то ће се сад урадити под фирмом, да скупштина донесе нов устав, а на то има права, јер су сви досадањи устави незаконити.

Устав од 1888. године у главноме је добар са изузетком некојих §§ и ми доносимо нашим читаоцима ниже најглавније одредбе тог устава.

* * *

Члан 13. Смртна се казна укида за чисто политичке кривице.

Изузимају се случајеви извршења или покушаја атентата на личност Владаочеву и на чланове Краљевског Дома, за које је одређена смртна казна у Кривичноме Законику.

Члан 14. Српски грађанин не може бити прогнан из земље. Он се не може протеривати ни у земљи из једнога места у друго, изузев случаје које је закон изречно предвидео.

Члан 15 Стан је неповредан.

Члан 17. Казна одузимања имања (конфискација) не може се установити.

Члан 22. Штампа је слободна.

Не може се установити ни цензура ни каква друга превентивна мера која спречава излазак, продају или растуривање списа и новина.

За издавање новина није потребно претходно одобрење власти.

Од писца, уредника, издаваоца или штампара неће се тражити никакво јемство (кауција).

Новине и друге штампане ствари могу се забранити (узаптити) само ако садрже: увреду Краља и Краљевскога Дома, или увреду страних владалаца и њихових домова или позив грађана да устају на оружје. Али и у тим случајима власт је дужна за 24 часа по извршењу забране спровести дело суду, а овај је дужан такође за 24 часа оснажити или поништити забрану. У противном случају сматра се да је забрана дигнута.

Члан 24. Српски грађани имају право скупљати се мирно и без оружја у зборове, управљајући се при томе по закону.

За држање збора у затвореном простору није потребна пријава власти. За зборове под ведрим небом који подлеже нарочитим законима и уредбама, мора се претходно власт известити.

Члан 25. Српски грађани имају право удруживати се у целима које нису противне закону.

Ово право не може се потчинити никаквој превентивној мери.

Члан 31. Забрањује се издавање чисто политичких криваца.

Члан 32. Устав се не може обуставити ни у целини ни у појединим деловима.

Члан 40. Краљева је личност неприкосновена. Краљу се не може ништа у одговорност ставити, нити Краљ може бити тужен.

Члан 44. Наследник Престола и остали чланови Краљевскога Дома не могу ступити у брак без допуштења Краљевог.

Члан 46. Краљ је врховни заповедник све земаљске силе.

---

*) У уставни одбор ушли су од стране сената: г. г. Гига Гершић и Јов. Жујевић; од стране народне скупштине г. г Стојан Рибарац и Петар Максимовић а од стране владе г. Др. В. С. Вељковић, мин. финансија.

Члан 52. Краљ заступа земљу у свима односима са страним државама. Он оглашује рат, закључује уговоре мира, савеза и друге, и саопштава их Народној Скупштини, у колико и кад интереси и сигурност земље то допуштају.

Члан 56. Ни један акт Краљев, који се односи на државне послове, нема снаге нити се сме извршити, ако га није премапотписао надлежни министар, који је самим тим за њ одговоран.

Члан 58. Краљ и Наследник Престола пунолетни су кад наврше осамнаест година.

Члан 60. „Ја (име), ступајући на Престо Краљевине Србије и примајући Краљевску власт, заклињем се свемогућим Богом и свим што ми је најсветије и најмилије на овоме свету, да ћу чувати независност Србије и целину државне области, да ћу земаљски Устав неповредан одржати, да ћу по њему и законима владати, и да ћу у свима мојим тежњама и делима добро народа пред очима имати. Изричући свечано ову моју заклетву пред Богом и народом, призивам за сведока Господа Бога, коме ћу одговор давати на страшноме његовом суду. Тако ми Господ Бог помогао! Амин!“

Члан 61. Ако у случају смрти Краљеве Наследник Престола није пунолетан, уставну власт Краљевску вршиће до његовог пунолетства Краљевско Намесништво, састављено од три лица.

Члан 62. Намеснике Краљевске бира Народна Скупштина, нарочито сазвана тога ради, између шест лица која је преминули Краљ у својем тестаменту назначио за кандидате намесничке.

Члан 68. За време малолетства Краљевог не може се учинити никаква промена у Уставу.

Члан 75. У случају кад Престо према одредбама овога Устава остане без наследника, Министарски ће Савет узети краљевску власт у своје руке.

Он је тада дужан да најдаље за месец дана од дана смрти краљеве сазове Велику Народну Скупштину која ће решити о Престолу.!

Члан 76. Народно је Представништво Народна Скупштина.

Народна је Скупштина Обична и Велика.

Члан 83. Сваки народни посланик представља цео народ а не само оне који су га изабрали.

Члан 85. Право бирачко има сваки рођени или прирођени Србин, који је навршио 21 годину, и који плаћа држави најмање 15 динара непосредне порезе на годину.

Задругари, који су навршили 21 годину, имају право бирања ма колику непосредну порезу плаћали.

Члан 89. Сви бирачи једног округа састављају једно изборно тело, и гласају не за поједине кандидате већ за целу кандидатску листу. Истим начином бирају и оне вароши у којима се бира више од једног посланика.

Члан 91. На сваком месту где се врши гласање биће образован бирачки одбор састављен од једног општинског одборника, којег је општински одбор изабрао, од по једног представника сваке бирачке листе, и једног судије, судског чиновника или правника.

Члан 93. У сваком округу сто бирача, а у свакој вароши што бира више од једнога посланика педесет бирача, имаће права да саставе своју бирачку листу. На свакој листи мораће да буде записано толико имена колико посланика бира дотични округ или варош. Листа ће носити име онога кандидата који је на њој први записан. Таква ће листа имати своју кутију на свакоме месту где се врши гласање.

Целокупан број бирача који су гласали, подељен бројем посланика који има да изабере дотично изборно тело, даће количник гласова према коме се свакој листи досуђује сразмеран број посланичких места. Свака ће листа добити толико посланичких места, колико се пута количник садржи у гласовима које је она добила.

У свакој листи количник ће се придавати најпре кандидату на челу листе, па за тим осталим кандидатима у реду у којем су назначени док се не исцрпе број њезиних гласова.

Ако буде посланичких места за која ни једна листа није добила број гласова раван количнику, придаваће се по један посланик оним листама, које имају број количнику најближи, док се не добије одређен број посланика за дотично изборно тело. У случају да је тај број једнак на више листа, решиће коцка којој се листи има дати посланичко место.

Члан 96. За посланика у Народној Скупштини може бити изабран само онај, који сем услова потребних за право бирања, испуњава још и ове услове:

1) да је Србин по рођењу, или да је, ако је прирођен, настањен пет година у Србији;

2) да ужива сва грађанска и политичка права:

3) да живи стално у Србији, изузимајући оне који се стално баве на страни по државноме послу;

4) да је навршио 30 година;

5) да плаћа држави најмање 30 динара непосредне порезе на годину.

Члан 101. За Обичну Народну Скупштину посланици изабрани општим избором бирају се на три године. За сваку трогодишњу скупштинску периоду избори се врше на Крстов дан, 14. септембра.

Члан 102. Народна се Скупштина сазива редовно у престоницу за 1. новембар сваке године.

Само у случајима неодољиве потребе може се Скупштина држати ван престонице, а Влада је дужна да то оправда пред самом том Скупштином сазваном ван престонице.

Члан 125. Без овлашћења Народне Скупштине посланици не могу се узимати на одговор, нити ставити у притвор за какву кривицу или за дугове, од дана избора па за све време трајања њиховог посланичког мандата, ван случаја кад се ухвате на самоме делу. Али и у том последњем случају Скупштина се, ако је на окупу, одмах извештава, и она даје или одриче овлашћење да се истрага продужи за време сазива.

Члан 130. За Велику Народну Скупштину бира се два пута онолико посланика колико за Обичну Народну Скупштину.

Члан 131. Велика Народна Скупштина сазива се кад је потребно:

1) да се реши о Престолу (чл. 75);

2) да се изберу Краљевски Намесници (чл. 63);

3) да се решава о изменама у Уставу (чл. 201 и 202);

4) да се решава о смањивању или размени којег дела државне области (чл. 4);

5) Кад Краљ нађе за потребно да саслуша Велику Народну Скупштину.

Члан 137. И Краљ и Народна Скупштина имају право да оптуже министре: 1) за издају земље и владаоца, 2) за повреду Устава и уставних права српских грађана; 3) за примање мита; 4) за оштећење државе из користољубља, и 5) за повреду закона у случајима, које буде одредио нарочити закон о министарској одговорности.

Члан 158. Судије су у својим звањима сталне.

Судија не може бити лишен својега звања, нити ма под којим изговором уклоњен са дужности против своје воље, без пресуде редовних судова или дисциплинарне пресуде Касационога Суда.

Судија може бити премештен само новим постављењем по својем писменом пристанку.

Судија не може бити стављен у пензију против своје воље, осим кад наврши 60 година живота, или 40 година државне службе, или кад телесно или душевно тако оболи да не може дужност да врши. Али са последњег случаја не може се судија ставити у пензију без решења Касационога Суда.

Члан 200. Страна војска не може се узети у службу државну. Уговор да страна војска поседне српско земљиште или да пређе преко њега не вреди без одобрења Народне Скупштине, као што ни српска војска не може се ставити у службу које друге државе без одобрења Народне Скупштине.

Догађаји у Србији.

Заклетва војске.

По свршеном гласању и избору заклета је војска И то је прво заклета гардијска регимента. Кад је ова заклета, отишао је министар војни са једним одељењем војске у војну академију, за тим у касарне, где је заклео војску на верност новом краљу. У исто доба послати су брзојави у сва места, где има војске, и то на заповеднике дивизија. У тим брзојавима саопштава им се избор краља и налаже им се, да војску закуну.

Како је војска заклета.

Гардисте су прво заклети и то на овај начин. Два гардисте у мрким кабаницама са белим чаковом, питомци војне академије, дворска стража и војска која је била изруковала, начинили су у двориштy четворокут. Усред тог четворокута намештен је црн сто, у виду олтара, на њему је свето писмо и свећа, која је горела. Поред њега два стара свештеника у златним и свиленим одеждама, који су извршили црквени обред на што је војна музика, која је стојала на десној страни свирала. Зачула се кратка команда: На молитву! Доле чакове! Сви војници узеше у леву руку чаков, а десном се прекрстише. Убојну заставу, однеше пред београдског проту, који је благословио. Један војник је гласно читао заклетву. а сви официри и војници гласно су је понављали. По свршеној заклетви сви војници уз громогласно живео! ступише пред министре, који су са великом множином грађана посматрали цео догађај. Већи део војске одмах се вратио у касарне и логоре.

Изјава краља Петра Карађорђевића I.

Краљ Петар Карађорђевић је изјавио једном дописнику швајцарске брзојавне агентуре, да прима круну Србије и да ће носити име краљ Петар I. Дубоко су га дирнули били докази поверења, и ако му вест већ није неочекивано дошла. Управиће на српски народ једну прокламацију, у коме му благодари, што је опет усвојио традиције његових предака и изјављује, да ће тим традицијама остати веран, и да ће се нарочито руководити успоменом свога покојног оца. Нови краљ даје реч, да ће све заборавити што се десило за последњих 40 година и да неће водити мржњу ни против једног противника Поштоваће право свију чиновника и званичника и позваће их, да се строго закона држе и да свој рад предузму. Отпутоваће по свој прилици у пратњи свог швајцарског особља у четвртак у вече из Женеве преко Беча. — Стан му чува жандармерија, а на листи која је у стану изложена ређају се силне честитке.

Један рођак краља Петра о краљу Петру.

Краљ Петар добио је у понедељак после подне у два часа брзојав, да је изабран за краља. Одмах су стизали брзојави за брзојавима, а силне се посете пријавише Краљ Петар примио је само чланове своје родбине. Кад је добио брзојав о избору, није се изненадио, био је спреман па ипак је званичан брзојав био на њега од силног утиска. — Краљ Петар је добар човек; под његовом владавином неће нико трпети; па ће свима, па и онима, који против њега раде, опростити. По свој прилици отпутоваће из Женеве у четвртак преко Беча. Дошли су му и силни брзојави од Срба, који живе у прогнанству. Међу њима су и брзојави Владана Ђорђевића и Вукашина Петровића. Краљ је обојици благодарио, а Вукашина позвао, да се врати у своју отаџбину и да му своје знање и свој рад стави у службу.

Руски листови о догађајима у Србији.

Руска телеграфска агентура јавља, како руска штампа тражи, да се убице српског краљевског пара казне. „Московскија Вједомости“, „Свјет“ и „Новости“ слажу се у томе, да је тај преврат унутарња ствар Србије, али да се оно крвопролиће тиче и Европе. „Новости“ веле, да је великих сила морална дужност, да изишту заверенике и да их казни. Ма колико да се дипломате и новинари труде, да то питање одгурну у страну, потресена савест народа и јавно мнење Европе не могу се умирити, док не буде решено питање то. — Међу тим се Европа већ умирила.

Листови руски врло су задовољно примили избор Петра Карађорђевића за краља Србије и сматрају га за доброг пријатеља Русије. „Новоје Времја“ доноси како тај војни преврат није стојао ни у каквој вези са радикалном странком. И док тај преврат назива убиством, поздравља српски народ, који руском народу тако близу срца лежи, поздравља најверније синове и проповеднике тог народа, радикалну странку, којој ће ови догађаји сад опет дати у руке државну крму, коју је с правог пута скренуо краљ Александар а државним ударом од 24. марта радикале сваке власти и утецаја решио.

Болест Краља Александра.

„Нови бечки тагблат“ вели: Секциони протокол састављен над лешом краља Александра у свему се слаже са тајним протоколом, који је састављен августа месеца 1898. године после једног конзилијума а по жељи краља Милана, који је тада хтео да се испита здравствено стање краља

Александра. За то је краљ Александар и провео у Бечу од 16.—23. августа 1898. год. у пратњи више официра, свог приватног секретара и телесног лечника. Тада још госпођа Драга Машин у исто време одсела је била у бечком хотелу „Бристолу“. У Бечу прегледао је краља Александра један чувен професор бечког универзитета. Утврдио је, да живчане трзавице, од којих је краљ Александар у последње време јако патио, за тим његов несигуран ход и сличне живчане појаве доказују почетак болести кичмене мождане. Наређено је краљу Александру да се врло добро чува и пази и да дуже време проведе у једном купатилу Алпа. Краљ Милан добио је копију протокола, који утврђује, да је душевна неправилност његова сина ван сваке сумње. Оно мало нестручњака, који су били посвећени у ту тајну, обвезани су, да о томе ћуте, па ипак је резултат тог конзилиума продро у јавност.

Промена имена лица.

Београдско веће закључило је да промене нека улична имена. Табле у Александровој, Драгиној, Луњевица улица већ су скинуте. Добиће имена чланова Карађорђевићеве породице.

Код сестара краљице Драге.

Београдски дописник бечке „Нов. Сл. Пресе“ добио је дозволу, да посети сестре краљице Драге. Износи, како је капетан упозорио заповедника страже, о чему може дописник разговарати. У придворју наишао је на стражу са пушкама у руци, у предсобљу, такође стражу и неколико спакованих кофера. Ту је задржан од једног господина у цивилу. Кад је овај извештен, пријавио га је сестрама краљичиним. Два официра одвели су га унутра. Најстарија сестра, која је била у црним, није могла да се уздржи од суза, кад јој је изјавио саучешће. Питао сам: Је ли истина, да је убијена једна сестра краљичина? Не, све смо у животу! Случајно. Ја сам најстарија сестра, ево две млађе; а ова два дечка су моја деца.“ „Зашто случајно! Зар вам је живот био угрожен“. Страшљиво погледавши на пратњу моју, рече оклевајући: Несмем да говорим. Ништа нам се није десило; али само случајно? „Нико од Вас није рањен? „Не, случајно!“ Мислите ли да отпутујете?“ — Не даду нам, ах само кад би могли да отпутујемо!“ Осетих руку на моји рамени и чух речи: Доста је. Тиме је моја посета била свршена. Управнику вароши захвалио сам што ми је ту посету дозволио, и запитао сам га, хоће ли сестрама краљичиним дозволити да отпутују, Одговорио ми је: Доћи ће и томе време.“

Одговор Народнога Представништва

на акт владе краљевине Србије од 2. јуна о. г., којим су отворене седнице Народнога Представништва.

Народно Представништво, у оцени догађаја од 29-тог маја, прихвата и с одушевљењем поздравља ново стање, које је наступило као последица тога догађаја, и сложно и једнодушно прокламује потпуну заједницу осећања између српскога народа и целокупне војске српске.

Народно Представништво одаје пуно признање војсци на њеном држању, и сматрајући њен рад и поступак у овој прилици као израз тешких и критичких тренутака, Народно Представништво га одобрава. Српска војска је вазда била и остаје одбрана отаџбине, потпора реда и законитости и залога за свету и сјајну будућност Србије.

А одајући признање влади на осведоченом родољубљу, које је показала у оним судбоносним тренутцима, и потпуно одобравајући све њене одлуке и поступке Народно Представништво одлучује, да ова влада води и даље послове земаљске до избора и доласка новога краља.

У Београду, 2. јуна 1903. год.

Председ. Народне Скупштине, А. М. Станојевић *с. р.*

Председ. Сената, П. Велимировић *с. р.*

* * *

Народно представништво у Србији.

Трећа заједничка седница 3. јуна.

Данас у 9·50 часа пре подне отворио је председник сената Пера Велимировић трећу заједничку седницу сената и народне скупштине у великој сали новога двора. Пред почетак дневног реда председник је објавио, да је ноћас дошао телеграфски одговор од Његовог Величанства краља из Женеве на честитку, коју му је јуче упутило народно представништво, а за тим је прочитао телеграм који гласи:

Г. Пери Велимировићу

ПРЕДСЕДНИКУ НАРОДНОГА ПРЕДСТАВНИШТВА

Београд.

Народно Представништво миле Ми Отаџбине заслужило је за сва времена Моју краљевску захвалност, што је, водећи рачуна о интересима драге Ми Отаџбине, придружило глас свој гласу Свевишњега, те је у пуном сагласју с Њиме позвало Мене на престо славних Ми предака и прва реч, коју Народноме Представништву упућујем, нека буде завет Мој, да ћу довека бити први заштитник народних слобода и најревноснији уставни чувар Народнога Представништва.

Живео драги ми народ српски!

Живело његово верно ми Представништво!

Петар А: Карађорђевић.

Бурно Живео! заорило се у дворани по свршеноме читању депеше. Поздрав Народнога Представништва упућен јуче у Женеву, гласио је овако:

Кнезу Петру Карађорђевићу

Женева.

Народно Представништво Краљевине Србије на својој данашњој свечаној седници изабрало Вас је једнодушно и одушевљено за наследнога Краља Србије. Подписаноме председништву висока је част најучтивије поднети Вам своју најтоплију и одушевљену честитку.

(Долази потпис председника и потпредседника Сената и потпредседника и оба потпредседника Народне Скупштине.)

Протокол прве заједничке седнице

На јутрошњој заједничкој седници Народнога Представништва прочитан је протокол јучерашње прве седнице, на којој је извршен избор Краља Србије. Тај протокол треба да буде потписан од свију чланова Народног Представништва који ће се дати депутацији, да га преда Краљу у Женеви, као изборни акт.

Председник Велимировић ставља примедбу, при читању тога протокола, да у њ није прецизирано да је Кнез Петар. А. Карађорђевић изабран за наследнога Краља Србије, те да се се и то унесе.

Том приликом пита Настас Петровић, је ли истина да је потпредседник Сената Гига Гершић дао оставку на тај положај.

Председник одговара, да му је влада овога часа саопштила, да је Гершић заиста дао оставку.

Настас Петровић примећује, да у томе случају Народно Представништво не би могло радити, пошто председник и оба потпредседника Народне Скупштине, и председник Сената иду у Женеву. Мишљења је, да би требало прво поставити потпредседника Сената, па тек онда саставити протокол и послати депутацију у Женеву. (Одобравање).

Министар просвете мишљења је, да би требало заиста регулисати прво та питања, што је и по Уставу, па за тим тек послати депутацију. Народно представништо усваја то мишљење.

Председник према томе објављује, да ће идући састанак бити данас у 4 часа по подне а за тим позива Народне Представнике, да корпоративно пођу у 11 часова пре подне на благодарење и молепствије за дуг живот и срећну владавину Краља Петра I.

Седница је закључена у 10¼ часа пре подне.

* * *

Нов потпредседник сената.

За подпредседника Сената постављен је јутрос сенатор Светозар Милосављевић који ће руководити седницама Народнога Представништва зо све време, док се часништво Скупштине и Сената не врати из Женеве.

Како то?

»Мали Журнал« пише: Зна се да је годишња краљева цивилиста била 1,250 000 динара. Краљица Драга је за време свога господарства успела да од те суме за непуне три годипе одвоји и уштеди преко девет милиона динара! Прави »окус покус.«

Шта се спремало у Србији?

Они, који су окривљени тобож као »демонстранти«, причају како су их у полицији наговарали, да терете виђеније политичаре, као да су они коловође целе побуне, обричући, да ће се за њихову слободу побринути. Како уверавају, оптужени ће то на суду изрећи.

Утисак на финансиске кругове.

Премда се и у тим круговима жале и осуђују убиства, ипак се ти велики финансиски кругови надају од тог преокрета у Србији, великом побољшању српских државних финансија и привредном напретку земље и народа. Најбољи је доказ томе, што је српска рента на берлинској берзи после тих догађаја ипак скочила. Један представник тих високих финансиских кругова био је у том правцу интервјујисан од дописника »Нове Слободне Пресе«, те је изнео врло занимљива разлагања о српским државним финансијама, и о привредном стању и напредовању Србије. Изнећемо отуда најважније.

Изнео је, прво, да је и за велике финансијске кругове било јасно, да финансиско газдовање, какво је било под краљем Александром, мора довести, а пре, а после, до катастрофе. Ту нико, никада и ни у чему није био сигуран, јер што је данас закључено и потписано, то већ сутрадан није важило. Краљ је хтео свуда и у свакој прилици да покаже да је ОН у земљи неограничени господар, а да су сви министри само форме ради ту, да се само удовољи формалним прописима устава. Тако је он поступао и са министром финансија, чега се ради на министрову реч, и на његов потпис није могло ништа полагати.

За краља вели, *да је баш он био онај, који је, подржавајући ревносно изненађења и трзавице, учинио да буде безуспешан онај, управо беспримерни напредак, којим је Србија пошла у привредном погледу.*

Оно мало *монопола*, који су 1895. године предани под управу државних монопола, и који су у тој години подмиривали само потребу за државне дугове, развили су се за то кратко време тако, да подмирују не само повећане потребе државних дугова, *већ отуда преостаје за државне потребе 8 милиона франака*, што чини више но десети део целог државног издатка. А ту не треба пустити из вида, да ти приходи нису можда повећани с тога, што су повећане таксе за разне врсте монопола, *већ су те таксе (цене) остале исте, какве су биле при њиховом увођењу.* Србија нема сада »летећих дугова«, а ажија на злато, која је некада била 15 од сто, нестала је данас скоро са свим, јер изнаша само 3 од сто.

У земљи има много раније још од прошле године, а овогодишњи изгледи на жетву врло су повољни, и сигурно се не претерује, када се, узев у обзир све те околности, *означи Србија најбоље сигурисаном земљом на Балкану.*

Земља хоће само *мира и реда*, па ће сада нестати оних партијских трзавица, које су само уметно изазивали и одржавали Милан и Александар.

Тако тај *с ранац* о српској држави, и српској земљи и народу, а ми можемо само додати, да нам је мило, што се у великом, страном свету, сада тако о Србији говори, и има о њој то убеђење и уверење.

Кнез Никола о избору краља Петра.

Јавља се са Цетиња, да је вест о избору кнеза Петра Карађорђевића за краља, коју је српски посланик Васић званично објавио, примљена са великим одушевљењем, како од кнеза и кнежеве породице, тако и од народа. Сва су звона звонила, топови су пуцали, а

војена музика ишла је свирајући кроз варош, која је окићена заставама, и биће у вече осветљена.

Кнез је држао народу говор, у коме је са хвалом споменуо *изванредне врлине и јунаштво славних предака новог краља*, а подједно је осудио начин, на који је краљ Александар скончао.

Догађаји на Балкану.

Начовић у Цариграду.

Султан је примио Начовића у ауди јенцију, а примио га је, како веле, врло љубазно, говорећи му, да он не само да хоће да изведе реформе, које захтевају Русија и Аустро-Угарска, него да ће их он из сопствене побуде и проширити. Начовић је за тим позван на вечеру код великог везира.

Сарафов отрован?

Атински лист „Асти“ има из Битоља вест, да је неки свештеник из села Нербина, флорински срез, отровао Сарафова и 3 његова друга, које је био угостио, а који су му по том хтели да отму кћер. Вест та није иначе ни с које стране потврђена.

Мађедонски бегунци.

На граници Бугарске добегли су многи сељани из околних села испред зулума турске војске и башибозука, који су по тим селима, тражећи наводно скривеног оружја, уцењивали и пљачкали свет.

Политички преглед.

Селова оставка. Седница угарског сабора од уторника беше веома занимљива. Све беше препуно јер се знало, да ће министар председник Сел реферисати о оставци владе. Кад је министар председник ушао у саборницу поздравила га је владина странка бурним тапшањем, које је трајало неколико минути. Из редова крајње левице повикаше: Заиста леп погреб. На то је владина странка поново ударила у тапшање. У сред мртве тишине изјавио је Сел, да је прошле недеље поднео краљу оставку свога министарства и да је краљ ту оставку уважио, те моли да сабор одгоди своје седнице, док се, не састави нова влада. У кратко је навео, да се са начином (методом) његове политике нису више слагали сви фактори (Онде је мислио Сел владину странку) и за то је дао оставку.

После Села говорио је Кошут. Претио је, да ће крајња левица водити најоштрију борбу против нове владе, ако та влада покуша, да распусти сабор за време док траје ванзаконито стање; ако покуша, даље, да регрутује новаке без одобрења или ако покуша да пооштри саборски пословник. На ово је крајња левица тапшала неколико минути.

Гроф Јован Зичи вођа пучке странке, рече, да у овом тренутку пушта својим осећајима на вољу. Признаје, да се Селов систем оснивао на праву закона, и правици. Изјављује да ће се његова странка борити против старог система најодлучније.

За тим је говорио Седеркењи па Иванка жалећи што пада Селова влада.

Посланик Угрон напао је круну, да је она крива овој кризи, да се не држи строго устава и тражи да се чује реч и опозиционих првака при решавању ове кризе.

Министар председник Сел је одговорио да је данашњи краљ најуставнији владалац, што га је икад имала Угарска. И уверавао је сабор на своју поштену реч, да владар ни којом приликом није чинио пресију на његову владу. Уједно је молио сабор, да не ствара расцеп између народа и круне, јер то не би водило добру.

Још је одговорио Кошут, да народни идеали не стоје у противности са верношћу круни.

На то је сабор одгођен.

Вести из места и са стране.

Епархијски школски одбор бачки

сазван је у редовну седницу за среду, 11. (24.) јунија о. г. у 9 сах. пре подне.

Парастос пок. Шчербини.

Прва српска занатлијска задруга у Руми приредила је у недељу 4. (17.) маја о. г. у 11 сати после св. литургије у цркви св. Вазнесенија парастос косовском мученику Глигорију Степановићу-Шчербини. На парастосу сви су чланови српске занатлијске задруге, као и грађанство у великом броју учествовали. После одржаног парастоса давао је говор покојнику парох г. Павле Бошковић. — Вјечна му успомена.

Двогодишња војена служба.

Француски сенат је примио у другом читању законски предлог о увођењу двогодишње војене службе са 220 против 45 гласова.

Излишна бојазан.

Читамо у „Малом Журналу:“ На глас да су краљ Александар и краљица Драга убијени, потекли су многи новинари у Београд. Када су дошли у Земун, они још нису били на чисто са стањем у Србији, сматрајући, да је овамо грађански рат и неред. Зато одмах и нису смели да пређу амо, но су стали да се распитају. Једну интересантну сцену о томе прича нам један од саучесника. На железничку станицу у Земуну дошао је код комесара полиције некакав новинар из Беча. „Могу ли у Београд прећи?“ — питаше. — „Можете“ рече комесар. — „А прелазе ли и други?“ — „Како да не; прелазе.“ — „Али и сада?“ — „Па непрекидно.“ — „И данас.“ — „Баш мало пре прођоше у Београд неки.“ — „Знам, знам“ — новинар ће — „али да ли се они и враћају.“ Ово је он изговорио врло тајанствено и важно, не скидајући очи с комесара, који му смејући се одговори: „Па враћају се, на сваки начин?“ Али Шваба не беше још задовољан, но и даље распитиваше: „А јесте ли их ви видели?“ — „Како, да не; разговарао сам с њима, па ми чак и новине донесоше.“ То је новинара умирило и силом Бога одважио се да се крене, за Београд.

Неистинита вест о тучи жупника.

Жупник у Бијелој, Чвек, енергично опровргава вест „Пестер Лојда,“ да су његови сељаци навалили на његов стан, тражећи мађарску круну, и да су га за тим истукли. Жупник Чвек је познат опозиционалац, па су ту вест као и многе друге лажне и „ужасно“ намештене протурили у горње новине владини људи, у намери, да представе пред светом, како се народ избезумио, те већ туче и бије опозиционалце! Збиља, — врло прозирна работа.

Мечинај ухапшен.

Поштански кочијаш Мичинај, који је пре неких 2 недеље дана украо из својих поштанских кола у Будимпешти 98.000 круна, ухваћен је пре неки дан од неколико сељака на друму крај села Расапотија. Познали су га по опису његове особе и одела у новинама, а главно по томе, што су тражили од њега да им покаже средњи прст на десној руци, на коме је према том опису, фалио нокат. Пронађен је у њега готово сав новац и то у рукавима од капута, који је огрнуо, а рукаве узицом завезао, и по џеповима. Око 3000 круна у сребру, које није могао са собом вући, рекао је да је на извесном месту закопао, а тај новац је, за тим од власти на том месту, које је Мичинај показао, збиља и нађен. Потрошио је свега само 20 круна. Жандари, којима је предат дотерали су га у Будимпешту, и предали суду, где је, наравно, задржан у затвору.

Књижевни Одбор Матице Српске

имао је у четвртак 29. маја (11. јуна) свој редовни састанак под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Госп. дру Андрији Весићу, адвокату у В. Бечкереку захваљује се на дару: два писма патријарха Рајачића Ђоки Нешићу, конз. фискалу у Вршцу; писма су предана у архиву Матичину на чување. — Враћају се писцима рукописи „Превод Шекспирова Магдета“, „Глигорије арамбаша“ и превод Шубертова романа „Па ипак се креће“. — Издају се на оцену рукописи: „Закон реда у историји“ и приповетка „Поп и народ старога кова“. — Примљени су рукописи: „Прилози за синонима географске номенклатуре у Босни и Херцеговини, од Душана Поповића, „Љубомир Недић“ од Марка Цара и „Одгајивање и топљење кудеље“ од Жарка Алексића. — Нису примљени: прича „Поп Липутин и његова доследност“ и „Ратар“ спис за економе. — Узима се на знање извештај секретарев о питомцима.

Брзојави „Застави.“

Стигли 4. јуна.

Ново угарско министарство.

Беч. Краљ је поверио састав новог министарства грофу Стевану Тиси. Тиса стиже сутра ујутру у Будимпешту, да изврши поверену му мисију.

Тиса и састав нове владе.

Будимпешта. Гроф Стеван Тиса, коме је краљ поверио да састави нов кабинет, стигао је овамо данас ујутру. Изјавио је, да су измишљене оне вести, као да хоће он да влада без сабора и са повредом устава. Смер који мисле да оствари, покушаће да га постигне само парламентарним путем, а неки узеше да хоће да употреби средства ванпарламентарна.

Војни предлози.

Беч. Аутентично се износи да војни предлози неће бити повучени и да се са опозицијом угарском неће склапати сопразум.

† Смрт Ранка Тајсића

Гуча. Ранко Тајсић ноћас преминуо.

Београд. (Од нарочитог извештача „Заставе“) Изасланство београдске оппштине од 30 особа, полази вечерас у Беч, где ће се задржавати и дочекати краља. Аустро-угарска влада ставља на расположење овом изаслатству специјалан воз.

Београд. (Од нарочитог извештача „Заставе“.) Руски цар топло је поздравио новоизабраног краља Петра.

Трговина.

НОВИ САД, 4. јуна 1903. године Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 40—— н. Пшеница средња 7 ф. 20—30 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Чапулица — ф. н. Јечам 6 ——— ф. Зоб 5·70—85 ф —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—40 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 72 фор. Сланина сува 72 фор. дебела паљена 72 фор. Све од 100 килограма.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.
2. (15. јунија) 1903.

Поред добре понуде и слабе проће цена је пала. —— У промету је било 16.000 метарских центи.

Пшеница банатска, продано 2300 каквоћа по хект. од 76 до 82 цене од 50 килограма 7 кр. 90 пот. до — к. — пот. потиска, продано 4250 м. каквоћа по хектолитру од 78 до 82 цена од 50 килограма од 8 кр. 15 потура до 8 кр. 37½ п. мештанска, продано 2700 м. каквоћа по хект. од 95 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 80 п. до 8 кр. 10 п.; бачка, продано —— м. м. какв. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од — кр. — п. до — кр. — п. Све на три месеца.

Раж, 500 продано м. м. цена од 50 кгр. од 6 кр 55 п. до — кр. — п

Јечам, продано — м. од кгр. од — кр — п. до — кр. —

Зоб, продано 270 м; м. цена од 50 кгр. од 5 кр. 60 п до 5 кр. 70 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 13 кр. — п. до 16 кр. 50 к.; славонски пекмез 50 кгр. 17 кр. 50 п. до 18 кр. — п. српски пекмез 15 кр. 50 п. до 16 кр. — п.

Кукуруз продано 2000 цена од 50 кгр. од 6 кр. 32½ п. до 6 кр 35 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 11 кр. 50 пот. до 12 кр. — пот.

Проја, од 5 кр. 75 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 70 кр. — п. до 70 кр 50 п.

Сланина, 50 кгр. 60 кр. 50 п. до 61 к. — п.; сушена 63 кр 50 пот. до 64 кр. — п.

Ја требам једног момка за моју **ШЕЋЕРАЈСКУ и ДЕЛИКАТЕСА РАДЊУ,** доброг продавца и излог аранжера, Србина од 17—20 година стар. Са добрим препорукама од бивши шефова имају првенство. — Требам једног **шегрта** из добре породице. Понуде имају ма мене управити.

Ника Ненадовић
396 1—3 у Митровици.

МАНУФАКТУРНА и ПАМУКА
ТРГОВИНА
ЈЕФТЕ ПАНТИЋА
→ У ЧАКОВО ←

потребује два спомоћника, једног старијег и једног млађег. Првенство имају само они, који су оспособљени као добри продавци и који су дуже времена на једно место сервирали.

Дотични који на ова места рефлектирају морају у првом реду добро владати **романским,** српским, немачким и од части мађарским језиком. Ступање одма или најдуже кроз 14 дана. 395 1—2

Старија историја горње Арбаније.

(Наставак) (9)

Пердучи буде позван да се преда, али одговори са нападом. Мухамед II. је дао тешке топове лити за опсаду, и непрестано нападати, али опседнути су сваки нападај храбро сузбијали. Често излеташе из свог гнезда, а Скендербег је опет с друге стране Турке непрестано морио. Да не буде сведок ове срамне опсаде, закључи султан са 86.000 људи да тај град напусти: 35.000 Турака био је жртвовао без успеха, а 79.000 људи остави под заповедништвом Балабана, да град и даље блокира.

Двадесетдвогодишњи бојеви снагу Скендербега су јако ослабили, а без спољашње помоћи није могао ни замислити, да Балабан-пашу, који се у срцу Арбаније са 79.000 људи налазио, истера из земље.

Закључи да иде у Рим, где са великом почашћу од папе примљен буде, те је с тешком муком добио неке свете утвари и до 3000 талира. Више је пак добио од млетачке републике. Но највећа помоћ му беше кнез црногорски Иванбег, који се 22 године свагда раме уз раме уз њега борио, и који му доведе неколико хиљада Црногораца. Тако је Скендербег имао преко 13.000 савезне војске, а са његовом војском укупно 24.000 људи (1465.).

Дознавши, да је Балабанов брат Јониша, са појачењем стигао, нападне прво овог, распрши му војску, зароби њега заједно са сином, па онда се крене на Кроју. Приближи се с леђа, поседне вис Круезе планине (Sara-Saduk), на које се град наслања. Одатле жестоко нападне са јуришем на Балабана, уједно и посада излети и овога нападне. Турска војска нагне бегати, особито кад је свог војсковођу видила мртва с коња пасти. Непријатељ се брзо повуче на Тирану натраг, а Скендербегу пошље два Беја са молбом, да ће оружје положити, коње и пртљаг предати, само да се могу живи својима вратити. Но Скендербег је хтео турску армаду са свим да сатре, с тога се крене с места на Тиране. Османлије потражише спаса у бегству. Скендербег их гонио, и опустоши целу турску околину, за тим се са војском кући врати.

Султан није могао те поразе преболети, него се крене године 1466. у пролеће поново са 130.000 војске у Арбанију и опседне Дурацо. По чем су сви нападаји одбијени били, пође на Кроју, коју сад већ трећи пут поседне. И овог пута султан не беше сретнији. Одбијени јуриши, тешки губитци, непрестани нападаји Скендербега, гадно време, све је то допринело, да је султан изгубио вољу даље да се бори. После шестомесечних бојева напусти Арбанију, а пре тога дао је своју ново сазидану тврђаву Чорли, разорити, 28.000 војске оставио је на граници, да припази на Скендербега.

Скендербег пође у зиму 1466. у Леш, да са савезницима уговори нов рат против Турака, но ту га стегне јака грозница. На ту вест Ахамат-паша опустоши цео предео Скадра. Скендербег се хтеде тако болестан на коња попети, а пошље своје коњанике напред. Чим се ова војска показала, Турци се разбегоше, мислећи да је и Скендербег ту.

Скендербег умре 17. јануара 1467. у 63. години свога живота, бранећи 24 године победоносно независност горње Арбаније.

Историја га као војсковођу уврштује уз Ханибала, Александра Великог и Цезара.

После смрти његове поседоше Млетци усљед међусобног уговора са Скендербегом, његову главну варош Кроју, а већи део малих деспота оставише у највећем очајању и жалости, која је доцније Турцима без икаквог отпора у руке пало.

III.

Горња Арбанија до Бушатлија.

Рат са Перзијанцима је султану Мохамеду II. сметао, да се одмах користи смрћу Скендербеговом. На послетку године 1474. пошље 70.000 људи под заповедништвом Сулејман-паше против Арбаније.

17. маја приспе турска авангарда са 10.000 људи пред Скадар. Овде беше само 2.500 млетачке војске под Антонијем Лореданом. Благовремено приспе књаз црногорски Иван Црнојевић (Иванбег) са 8000 своје војске, и поседне брег Сан-Марко. (По мишљењу неких историчара биће брежуљак, што се на Кастел наслања (Tepé.)

Тридано Грити приспе са 18 морских бродова и искрца се на скадарском језеру на Бојани, а Петро Мосениго са 17 галера у Шашком језеру и код Срча. Турци су се утврдили на обе стране Бојане. Подигли су мост, да одрже везу са својима.

Црногорци су сваки нападај Сулејмана храбро одбили, тако, да се овај одлучио, велики јуриш на тврђаву да покуша.

28. јула Турци се бацише са великом силом на брежуљак између Кастела и Tepé. Почеше кроз провалију да јуришају. Пуних шест сати су се Млетци у Кастелу бранили, јер је и грађанство у том боју учествовало. Но кад Црногорци са сабљама и ханџарима с леђа Турке нападоше, ови у највећем нереду побегну са бојишта, оставивши 3000 мртвих на месту. Сад се Црногорци и Млетци устремише на Турке. Ови се бранише врло очајно, но с тешком муком се спасу и напусте у средини августа своје позиције, које су их 7.000 мртвих и 14.000 рањених стале. Топове своје разлупаше пред градом, а војска им буде шест миља одатле распудана.

Да би Млетке на послетку са свим из Арбаније растерао, пође султан Мохамед II. 1477. год. сам и поведе 350.000 Турака.

Приспе месеца маја пред Кроју, коју је Виктурио бранио. Францеско Контарини пожури се из Дураца са 2.500 људи у помоћ, а књаз Никола Дукаџин са 8000 стрелаца са севера. Ови изненада нападну турски логор. Виктурио јуриша такођер из Кроје, па доведу непријатеља у највећи неред. Док су се победиоци забавили пљачком, Турци сазнадоше, да непријатељ није тако јак, врате се, баце Хришћане натраг у тврђаву и опколе их.

После тринаестомесечне обране предаду се 15. јуна 1478. под условом, да слободно к својима оду. Ипак их Турци скоро све без разлике поубијаше.

Међутим Турци опколеше и Скадар 18. јуна 1478. Султан сам дође пре пада Кроје пред град, у коме беше само 1.600 грађана, 1600 Црногораца и 250 жена.

У пркос томе нечувеном сразмеру Скадар се држао. Султан 22. јуна варош опседне. Онда сагради на Тепи дрвену тврђаву, а пред њом четир велика са камењем напуњена торња, да опсадне справе као и топџије заклони. На 10.000 камила привуче сва потребита средства око цернирања. За тим иза Тепе даде 11 грдних топова салити. Број турске војске 2. јула износио је на 350.000 људи, што захватише простор на 40 миља.

Првог месеца просуше Турци из топова 2534 метака, од 300—1300 фунти тешке кугле на град. Зидови тврђаве беху већ са земљом сравњени, као и јендеци изпуњени. 22. јули беше одређен, да се главни нападај предузме. У зору, кад су се опкољени у црквама Богу молили, нагрну 15.000 Турака са свију страна на град. На бастионима главне капије лепршао се већ полумесец, и већ је славио султан своју победу, кад црногорска помоћна војска навали на Турке и натраг их баци.

Султан пенушећи се од беса заповеди, да се по други пут јуриша на главну капију, коју су Турци већ такође у бомбардовању разорили.

Млетци су се сад само иза једног бедема очајно бранили, а Црногорци су у једној стени, која је била издубљена и с топовима снабдевена, дуго осујећавали нападај Турака На послетку продру Турци и освоје ову стену. Али за тим приспе Црногорцима резерва, те истера Турке напоље и одбије их натраг.

Овај нападај стао је опкољене 400, а Турке 12.000 људи.

(Наставиће се.)

Књижевне вести.

У наклади друштва »Рада« изишла је из штампе нова књига

ПРОБУЂЕНА САВИЈЕСТ

роман

Ал. П. Будишчева

с руског превео

Вељко Лукић-Новица

Цена 1 круна.

Књига се може добити код главног растуривача књига друштва »Рада« г. Косте Лере у Новом Саду.

За предстојеће школске испите

препоручујемо црквеним општинама и школским властима, као најбољи дар српској деци о испитима

„НЕВЕН“

за 1901/02. годину укоричен

ЦЕНА 5 КРУНА

„МЕЂНЕВЕНЧЕ“.

Трећа читанчица од чика Јове.

Цена 40 потура.

Већим поруџбинама дајемо **30%** рабата, а исте треба упутити на

КОСТУ ЛЕРУ

главног повереника друштва „Рад“ у Нови Сад, (Ujvidék).

НАГРАДНЕ КЊИГЕ ЗА МЛАДЕЖ.

За наступајуће испите као дар добрим и примерним ученицима имамо велики избор преко 250 разних наслова

НАГРАДНИХ КЊИГА

ЗА МЛАДЕЖ

од чика-Јове, чика-Стеве, браца-Јове, као и од Шмита и Хофмана и других писаца за омладину.

Нарочито нека су препоручене књиге: **Бесцен благо народа српског, најлепше српске народне приповетке из збирке славног скупљача српских народних умотворина Вука Ст. Караџића:**

Књига I. са 22 јуначке песме. Књига II. са 20 јуначких песама. Књига III. са 26 народних приповедака. Књига IV. са 14 песама о бојевима и војевању за слободу српску из године 1804—1815. Књига V. са 19 најлепших старинских јуначких песама. — Књига VI. са 25 јуначких песама из српског хајдуковања и борбе за крст часни и слободу златну.

Све ове књиге формата су велике осмине и око 10 табака. **Цена је свакој само 30 новчића (60 потура).**

Ко год више од ових књига купи **добија 50 постотака** премије у књигама по сопственом избору.

Наш велики каталог шаљемо на захтевање бадава и о нашем трошку.

Српска књижара и штампарија

Браће М. Поповића

3— 351 Нови Сад.

Галантеријска радња

Л. НИНКОВИЋА

У ЗЕМУНУ

треба три помоћника и то: једног старијег вештог у аранжирању излога и затим два млађа окретна а добра продавца.

Ступање одмах односно према споразуму.

Рефлектанти могу место добити **само они, који су сличну радњу изучили.**

386 3—3

СПЕЦИЈАЛИТЕТ ЗА ДУНСТ-КОМПОТ

Најкрупнијих тврдих трешања црвених и црних; исто тако и вишања шаље по штом (Postcolle) по 5 клгр. повуком (Nach nahme)

СРПСКА ПОВРТАРСКА ЗАДРУГА
У НОВОМ САДУ.

Цене умерене. Најсолиднија послуга.
391 2—3

Натечај.

Код потписане водне задруге имају се попунити следећа места:

1. Место инжинирског пристава са годишњом платом од 2400 К и дневничким и путним паушалом од 1600 К

2. Место тајника са годишњом платом од 2000 круна.

3. Место подворника са годишњом платом од 600 круна и станом у нарави.

Сви они, који на расписана места рефлектирају, нека своје ваљане обложене молбенице са кратким описом досадањег службовања и сведочбама о оспособлењу поднесу најкашње до 30. јуна 1903. I. под председнику задруге г. дру Јовану Шевићу у Руми.

Земун, месеца маја 1903.

393 2-3 ЗАДРУГА
ЗА ИСУШЕЊЕ ЈУГО-ИСТОЧНОГ СРЕМА.

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА РАДЊА

ПАЈЕ МИЉКОВИЋА

У КАМЕНИЦИ

потребује једног помоћника, који српски, мађарски и немачки говори. Ступити може одма. 388 2—2

БИРТАША

под рачун треба Лазар Станковић у Ст. Стапару.

Бирташ мора знати говорити поред српског, немачки и мађарски. Жена треба да је добра куварица. *Кауције мора положити 400 круна*, а пиће плаћа кад источи. — Поред бирцуза има и касапница, те је потребно, да је бирташ уједно и касапин. Опширније усмено у Стапару. (Ó-Sztapár, Bácska.) 291 8—10

ПЕРО ДЕСПИЋ

Главно заступништво Краљ Српске Извозне Банке за Аустрију, повереник Српске повртарске задруге у Новоме Саду за Аустрију и Немачку.

БЕЧ, Obere Donaustrasse Nro 93.

Адреса за брзојаве: DESPIĆ, Dianabad — Wien.

Прима у комисион све земљорадничке и др. производе (као: жито, суве шљиве, пекмез, воће, јаја, коже итд.) — Врши набавке за рачун Срба увозника у свима фабричким производима. Даје обавештења сваке врсте. Услуга кулатна. Провизиона стопа умерена.

Адреса за пошиљке: Pero Despić, II. Obere Donaustrasse 93. Wien Staatsbahn. 343 11—

У ВЕЛИКОЈ ТРГОВИНИ
С ПАМУКОМ
И СРПСКИМ ПЛАТНОМ

ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА

У НОВОМ САДУ,
главна улица број 6. на пијаци
КОД „СРПСКЕ ПРЕЂЕ“

може се добити **памука** предена, **пруга**, **шотиша** обичног и свиленог, **вула** белог и разно бојадисаног, **пређе** не беле, лужене и беле, **конаца** за ћилимове и рибаре, **српског платна** у највећем избору, сади и уснована. — Памук је из првих енглеских фабрика.

Цене су врло умерене.

Послуга тачна. 834 14—

НАЈБОЉЕ и НАЈЕФТИНИЈЕ
БОЈЕ, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ И БРОНЗА
може се добити у новоотвореној радњи
БОЈА, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ, БРОНЗА И Т. Д. КОД

Д. КОДА

У НОВОМ САДУ
КОМИСИОНА РАДЊА 262 10 52

БЕК, КОЛЕРА И ДРУГА
У БЕЧУ, БЕРЛИНУ И ЛОНДОНУ.

ВЕЛИКА
ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Ивковића
У НОВОМ САДУ
у дунавској улици, у сопственој кући снабдевена са 7 машина, које креће **гас-мотор**, а уређена *најновијим модерним и сецесије словима, украсима* и *шарама* сваке врсте, израђује све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде. 160 14—25

ИЗВРСНО СВЕЖЕ

ПОВРЋЕ и ВОЋЕ,

зелен грашак шећерац, крунац у мехунама, ротквице месечарке, келерабе, першуна, шаргарепе итд.; трешања, вишања, крушака и т. д., шаље се у малим количинама поштом у котарицама (Postcolli) до 5 кила повуком (per Nachnahme). — У таковој пошиљци могу више врсти воћа и поврћа упаковано бити.

Бирано поврће и воће бере се и одмах се пакује у баштама наших задругара-произвођача, да свеже приспе до опредељена места.

Ценовник шаљемо на захтев бесплатно. Цене су врло умерене. (Произвођачке цене.)

Препоручује потрошачима
Српска повртарска задруга
5— 347 у Новоме Саду.

Нашим трговцима на селу, у којим нема воћа и поврћа, уступали би заступство уз лепу провизију да купе налоге, па да робу за њихове муштерије преко њих шаљемо.

Српска Учитељска Новчана Задруга у Новом Саду

(удружење с ограниченом одговорношћу).

Задруга даје **зајмове** под повољним условима.
Прима **улоге** уз највишу камату.
Радни су часови уторником и суботом од 5—6 сати после подне и четвртком од 11—12 пре подне. Редовна је цензура четвртком
Задруга се налази у кући одма до средишње српске народне школе.

7—24 8 УПРАВА.

ОСНОВАНА 1900.

Прва српска ципеларска задруга

[КАО ЗАДРУГА]
У НОВОМЕ САДУ

У пажњи нека је нашем српском свету

Прва српска ципеларска задруга у Новоме Саду.

Наша је задруга по трговачком закону потврђена и протоколисана под бројем **5442/1900. III. књига 170. страна.**

Удруженом снагом и капиталом у стању смо да издржимо **сваку конкуренцију** и задовољићемо сваку нашу поштовану муштерију, **како у цени, тако и у изради.**

Имамо на стоваришту у великом избору готове добре, сваковрсне јевтине робе **у мушким и женским ципелама, чизмама** и т. д., а **снабдели смо се у велико свима врстама кожа и осталог материјала, који спадају у ципеларску струку.** — Ми ћемо свима нашим поштованим муштеријама на захтев направити нарочите калупе, те ће вазда бити са стране довољна једна дописна карта, да се дотична наруџбина брзо и тачно изведе. — Наш дућан налази се у **Ђурчићској улици број 11.** преко од „**Српске задруге за међусобно помагање и штедњу**“, а наша **радионица у кући бившој Недељковићевој бр. 3** на главној пијаци.

Препоручујемо се поново свој поштованој српској публици и бележимо се с поштовањем

ПРВА СРПСКА ЦИПЕЛАРСКА ЗАДРУГА
[КАО ЗАДРУГА]
У НОВОМЕ САДУ.

3— 833

Израђује и позлаћује нове иконостасе.

МОТО! Прочитај па запамти
размисли ал' не касни
к' — оном: свој своме.

РУСКЕ ТКАНИНЕ

право златне и право сребрне золотыхъ и серебряныхъ **као и чисто свилених тешких**

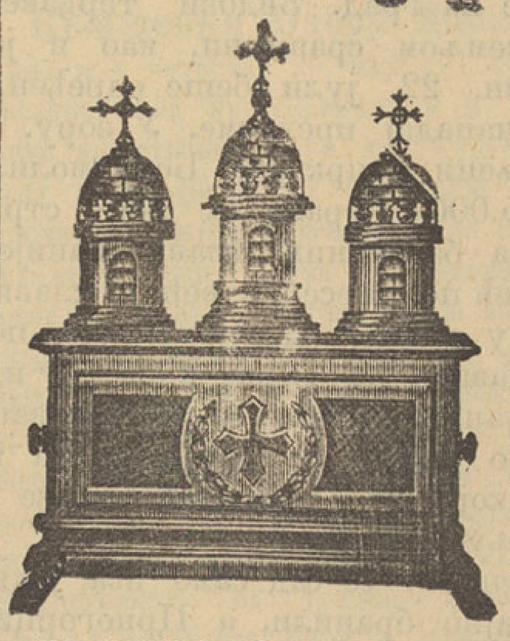

Која црквена општина, ктитор и приложник свете цркве жели имати, приложити и купити

одежда стихара, литија и барјака

од право руског, као што су некад наши стари куповали право златне и право сребрне као и чисто свилених тешких тканина који је врло леп а богат избор такових тканина управо из велике православне Русије добила нека се обрати лично или писмено на искључиво прву творницу свих православних црквених утвари, светих икона и историчних слика

ЛУКЕ К. АЛЕКСИЈЕВИЋА
НОВИ САД.

855 24—

Израђује разне Христове гробове.

Старе иконостасе и иконе обновљава.

За такове израде већ јавна признања и сведоџбе иза

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.